

Értéknevelés

„Élethosszig tanulás” a felnőtteknek, újabban „egész napos iskola” a gyerekeknek. Csak éppen az nem tisztázott, hogy mit igazán fontos megtanulnia a felnőttnek és mit a gyermeknek, fiataikorúnak. És főleg: ki alkalmas arra, hogy ezeket a tudásokat átadja? Hol találhatóak ma olyan „hiteles helyek”, amelyek valódi értékeket közvetítenek? Egy afrikai közmondás szerint „egy egész falura van szükség ahhoz, hogy egyetlen gyermeket fölneveljen”. Hol található olyan „falu”, olyan közösség, amely alkalmas arra, hogy a gyermekeket nevelje, azaz bevezesse az értékek világába, a felnőtteket pedig megtartsa abban?

Ma több „faluban” élünk egyszerre. Az elsődleges nevelő közeg a család, a szűkebb rokon környezet. A csöppnyi gyermek azonban nemcsak a jót szívja magába a környezetéből, hanem a rosszat is. A családok állapotáról szóló felmérések nem sok jóval biztatnak. Igen sok gyermek neveletlenül, szeretethiányosan, összekuszált érzelmi világgal, az élethez nélkülözhetetlen bizalom és tájékozódás nélkül pottyan bele a felnőttek világába.

A második „falu”, amelybe a gyermek belekerül, a nevelésre-oktatásra szakosodott intézmények. Szűnni nem akaró vita folyik róla, mit és hogyan kell ma tanítani a gyermekeknek: milyen ismereteket kell átadni az egyre gyorsuló tudományos-technikai fejlődés közepette, milyen értékeket kell(ene) elsajátítani velük a hagyományos, „európai” kultúra és értékrend szétomlása vagy legalábbis gyökeres átalakulása közepette?

A harmadik „falu” az a társadalom, az a világ, amelynek részei vagyunk — a „global village”. Ebben a közegben a békés és mindenki számára hasznos („demokratikus”) együttélés alapvető szabályait kellene megtanulnia a gyermeknek. Ha azonban ehelyett egy egész más világot tapasztal maga körül — a valóságos életben és az információs technika kínálta virtuális valóságban is —, akkor maga is a gátlástalan egyéni érvényesülés dzsungeléhez szocializálódik, amelyben mindenki a saját érdekeit próbálja érvényesíteni, a többiek, a közösség rovására is.

Régebbi korok stabilabb, lassabban változó világában a hagyományok, az egyén és a közösség életét szabályozó értékek viszonylag biztonságosan adódtak tovább apáról fiúra, nemzedékről nemzedékre. Mára mintha eltűntek volna az irányt adó koordinátarendszerek. Hogyan lehet ma a fiataloknak elsajátítani, a felnőtteknek „elenszélben” is megőrizni a közösségi élethez nélkülözhetetlen olyan értékeket, mint a szolidaritás, a becsületesség, a megbízhatóság, a felelősség, az igazságosság, a közjó tisztelete, az egymás megbecsülése, a rászorulóknak segítése?

Az egyház nem térhet ki a sürgető feladat elől: legyen olyan „falu”, kínáljon olyan közösséget, amely az igaz értékeknek biztos alapot, tagjainak pedig otthonos biztonságot, megerősítést ad.